

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

**ПРОДУКТИВНА ПЕДАГОГІКА ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

Методичні рекомендації

*до проведення лекційних, семінарських занять, організації позааудиторної
самостійної роботи, підготовки до підсумкової атестації*

Харків

2022

Укладачі : Попова Олена Володимирівна, доктор пед. наук, професорка, професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;
Васильєва Світлана Олександрівна, докторка пед. наук, доцентка, професорка кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Рецензенти: Боярська-Хоменко А. В., докторка пед. наук, доцентка, завідувачка кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;
Грень Л. М., докторка пед. наук, професорка, професорка кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І. А. Зязюна Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Продуктивна педагогіка та методика викладання педагогічних дисциплін: Методичні рекомендації до проведення лекційних, семінарських занять, організації самостійної роботи, підготовки до підсумкової атестації. Укладачі : Попова О. В., Васильєва С. О. Харків, 2022. – 45 с.

Методичні рекомендації до проведення лекційних, семінарських занять, організації самостійної роботи, підготовки до підсумкової атестації містять організаційно-методичні вказівки, перелік завдань залікових модулів, робочий тематичний план та тематику індивідуальної самостійної роботи здобувачів освіти за модульною системою, питання для обговорення, конструктивні, творчі завдання.

Завдання для самопідготовки, питання для самоконтролю допоможуть здобувачам вищої освіти аналітично осмислити зміст лекційних занять, оптимізувати навчальну діяльність під час аудиторних занять, організувати самонавчання, раціонально здійснити самопідготовку до підсумкової атестації.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол № 7 від 20 липня 2022 року

Зміст

1. Вступ	3
2. Огляд змісту лекційного матеріалу	5
3. Поради щодо опрацювання лекційного матеріалу	8
4. Плани і поради щодо підготовки до семінарських занять	9
5. Творчі завдання для самостійної роботи.....	39
6. Контрольні заходи	41
7. Критерії оцінювання	41
8. Глосарій	43

Вступ

Серед різноманітних видів діяльності, які є основою професії викладача закладу вищої освіти, особливої значущості набуває освітній напрям, який передбачає впровадження в освітній процес закладів освіти найсучасніших форм, методів, засобів, технологій вирішення освітніх завдань. Це стає тим більш актуальним в світлі завдань модернізації освітнього процесу в закладах освіти (його концептуальних засад, структури, змісту, навчально-методичного забезпечення, форм контролю тощо), що сприяють підвищенню якості освіти. У системі професійно-педагогічної підготовки здобувачів другого (магістерського) освітнього рівня зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки особливого значення набуває вивчення навчальної дисципліни «Продуктивна педагогіка та методика викладання педагогічних дисциплін», яка має сприяти формуванню здатності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти розв'язувати комплексні проблеми в галузі вищої професійної освіти, що передбачає переосмислення й набуття цілісних знань з історії, філософії освіти, проєктувальної, евристичної педагогіки та методики їх викладання, формування практичних умінь і навичок організації освітнього процесу в ЗВО, загальної й академічної культури, сучасних способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що сприятиме всебічно- гармонійному розвитку особистості здобувачів вищої освіти.

Мета вивчення початкової дисципліни – розвиток здатності магістрантів розв'язувати складні професійно-педагогічні завдання, формування творчого потенціалу і практичної готовності здобувачів до проєктування та управління освітнім процесом у сучасних закладах освіти на засадах продуктивної педагогіки для забезпечення якості навчання і викладання.

Завдання: у результаті вивчення навчальної дисципліни «Продуктивна педагогіка та методика викладання педагогічних дисциплін» здобувач освіти має опанувати такими **компетентностями:**

Здатність особи розв'язувати складні професійні задачі забезпечення якості

навчання і викладання, педагогічного супроводу учасників освітнього процесу, організації експертизи освітньої діяльності, проведення педагогічних досліджень і впровадження їх результатів в інноваційну освітню практику, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями впродовж життя, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, проектувати особистісний і професійний розвиток.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації з урахуванням соціального, гендерного та вікового розмаїття учасників освітнього процесу.

Здатність розробляти та застосовувати нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освіти й педагогіки, критично оцінювати ефективність різних технологічних рішень організації освітнього процесу.

Здатність усвідомлювати суть основних закономірностей психічного розвитку людини, виявляти та використовувати в практичній/дослідницькій діяльності психологічні характеристики вікових періодів, методи дослідження психології розвитку.

Здійснювати педагогічну діагностику й моніторинг різних аспектів педагогічного процесу, застосовувати інструменти освітніх вимірювань, забезпечувати оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання.

Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти, створювати індивідуалізоване навчальне і/або підтримуюче середовище.

Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки, розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітній та дослідницькій діяльності.

Здійснювати науковий, методичний супровід продуктивної педагогічної діяльності, забезпечувати сприятливі умови для кожного здобувача освіти залежно від його потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких програмних результатів навчання:

Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, вимоги до ліцензування й акредитації освітньої діяльності, методологію педагогічних досліджень.

Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.

Організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, методики викладання педагогічних дисциплін, управляти навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів освіти й об'єктивно

оцінювати результати навчання.

Викладати освітні компоненти в закладах вищої освіти на високому рівні, визначати цілі навчання, створювати новий освітній контент, самооцінювання, новітні методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення програмних результатів навчання.

Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук, науковий, методичний супровід навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти і професійного розвитку колег.

Визначати структуру власної діяльності, рівні вчинкової активності учасників освітнього процесу, аналізувати психолого-педагогічні ситуації з позицій вікової психології, інтерпретувати результати педагогічного експерименту.

Здійснювати педагогічне оцінювання результатів навчання для внутрішнього забезпечення якості освіти, проводити само оцінювання освітньої діяльності.

2. Огляд змісту лекційного матеріалу (навчальний контент)

Лекція 1. Поняття продуктивної педагогіки. Організація та структура освітнього процесу закладу вищої освіти. Характеристика його складових. Особливості продуктивної педагогіки

Суть, предмет, історико-генетичний аспект продуктивної педагогіки, проблема розуміння. Структура та особливості продуктивної педагогіки. Продуктивне навчальне заняття. Етапи продуктивного навчального заняття, забезпечення міцності знань, колективне взаємонавчання.

Лекція 2. Проєктування освітнього процесу ЗВО

Види проєктування. Підходи до проєктування освітнього середовища у ЗВО (системний, комплексний, діяльнісний, особистісно-орієнтований). Сутність та напрями проєктування освітнього середовища ЗВО: навчально-методичний, науково-дослідний, гуманітарний. Зміст, функції та завдання структурних підрозділів ЗВО.

Лекція 3. Проєктування освітніх технологій у ЗВО

Нормативно-правове забезпечення освітніх технологій. Поняття «педагогічна технологія». Типологія освітніх технологій. Проєктування мети, завдань, форм, методів, засобів освітнього процесу. Проєктування змісту освітнього процесу: методик навчання, що відповідають меті навчання. Логіка проєктування очікувальних результатів. Компетентості та результати. Побудова «структуро-логічної схеми» підготовки фахівця.

Лекція 4. Особливості проєктування навчально-методичної діяльності ЗВО

Характеристика понять: «освітня програма», «навчальний план», «навчальна програма», «робоча програма», «силабус». Програми практик та їх проектування. Вимоги, алгоритм розробки навчального плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, силабусу. Складові НМК. Проектування самостійної роботи студентів. Проектування умов і засобів реалізації освітнього простору. Кадрове та матеріально-технічне забезпечення їх відповідність та якість.

Лекція 5. Проектування науково-дослідної діяльності ЗВО

Види науково-дослідної роботи викладача ЗВО та особливості їх проектування. Проектування науково-дослідної роботи студентів. Функції та завдання педагогічних кафедр у проектуванні науково-дослідної діяльності.

Лекція 6. Контроль забезпечення якості освітнього процесу

Поняття контроль, оцінка, моніторинг, експертиза. Загальна характеристика гуманітарної експертизи освіти. Методологія, засоби і умови експертизи в освіті. Форма уявлення очікуваного результату експертизи. Якість викладання начальних дисциплін. Якість контенту навчальних дисциплін. Якість підготовки студентів (навчання за освітніми програмами).

Лекція 7. Проектування індивідуальних освітніх траєкторій

Сутність поняття «Індивідуальна освітня траєкторія». Нормативні акти спрямовані на забезпечення індивідуальної освітньої траєкторія викладача. Саморозвиток та самовдосконалення викладача. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників. Дисципліни вільного вибору. Проектування інклюзивного навчального середовища у закладах освіти. Гендерна рівність. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників.

Лекція 8. Евристика в системі педагогічних наук

Становлення і розвиток евристики як науки, її роль у розвитку суспільної та педагогічної думки. Евристика и майевтика Сократа. Метод Архімеда. Евристика у працях Декарта и Лейбница. Сучасний етап розвитку евристики.

Суть евристичної педагогіки. Предмет і завдання евристичної педагогіки. Освітній простір як евристичне середовище.

Лекція 9. Методологічні основи евристичної педагогіки

Методологія евристичного пізнання як умови розвитку творчої особистості. Наукові концепції евристичного навчання у зарубіжній та вітчизняній педагогіці (креативний, особистісний, технологічний, транспарентний, партисипативний, диверсифікаційний, інноваційний). Психологічний аспект педагогічної евристики (природа творчих здібностей;

креативні, когнітивні й методологічні здібності; динаміка розвитку евристичних здібностей)

Лекція 10. Творче (евристичне) мислення педагога

Суть евристичної педагогічної діяльності, її структура. Закономірності і принципи евристичної педагогічної діяльності. Характерологічні ознаки евристичної діяльності педагога. Ознаки творчого (евристичного) мислення педагога. Особливості стратегії евристичного пошуку. Теорія евристичних рішень.

Готовність педагога до евристичної діяльності як результат відповідної підготовки. Структура готовності педагога до евристичної діяльності. Педагогічне забезпечення підготовки педагога до евристичної діяльності. Дистанційна підготовка й підвищення кваліфікації працівників освіти у контексті евристичної педагогіки.

Лекція 11. Організація евристичного навчання в закладах середньої і вищої освіти

Суть і завдання евристичного навчання. Мета евристичного навчання (створення здобувачами освіти у процесі пізнавально-творчої діяльності власного освітнього продукту). Принципи евристичного навчання. Етапи організації педагогом евристичної освітньої діяльності здобувачів освіти.

Лекція 12. Змістові і процесуальні характеристики різних видів евристичних технологій навчання

Проектна технологія навчання і виховання. Навчання як дослідження. Інтерактивна технологія навчання. Технологія створення ситуації успіху. Інтеграція технологій в системі евристичного навчання.

Поняття і принципи дистанційної творчості. Креативна технологія дистанційного навчання. Дистанційні евристичні проекти.

Лекція 13. Методи евристичного навчання.

Евристичний діалог. Метод проб і помилок. Метод «брейнстормінгу». Метод евристичних питань. Метод багатовимірних матриць. Метод вільних асоціацій. Метод інверсії. Метод аналогій. Метод емпатії. Метод синектики. Метод сценаріїв. Метод «Дельфі». Метод дерева цілей. Метод експертних оцінок. Метод організованих стратегій.

Лекція 14. Методика навчання як наука

Розвиток науково-методичного знання: поняття методики, етапи розвитку. Основні методологічні характеристики методики навчання: об'єкт, предмет, завдання, функції. Зв'язок методики навчання з іншими науками: дидактикою, психологією, кібернетикою, математичної статистикою.

Педагогіка як наука та навчальна дисципліна. Формування у здобувачів

освіти готовності до майбутньої викладацької діяльності Формування професійно-педагогічного світогляду здобувачів освіти на основі вивчення педагогічних дисциплін. Розвиток методичного мислення. Організація вивчення педагогічного досвіду.

Лекція 15. Підготовка та проведення навчальних занять з педагогічних дисциплін

Вимоги до лекції, відбір її змісту. Види лекцій (інструктивна лекція, лекція-діалог, лекція з науковою структурою, лекція теоретичного конструювання, методологічна лекція та ін.). Методичні та психологічні аспекти підготовки і проведення лекції. Оцінка якості лекції. Робота над матеріалом після лекції.

Види семінарів (вступний семінар, оглядовий семінар, семінар, що самоорганізує, пошуковий семінар, семінар генерації ідей, семінар – «круглий стіл», семінар-виставка, рефлексивний семінар та ін.). Методичні та організаційні засади підготовки та проведення семінарів.

Сучасні методи навчання: активні, інтерактивні, проблемні, евристичні тощо. Управління роботою студентів. Критерії оцінки навчальних занять.

3. Поради щодо опрацювання лекційного матеріалу

Слухання лекцій. Ефективність лекції значною мірою залежить не тільки від майстерності лектора, а й від умінь здобувача освіти продуктивно слухати, тобто активно, уважно, усвідомлено.

Умови продуктивного слухання:

- знання обсяг вимог до продуктивного слухання;
- розвиненість обсягу оперативних одиниць слухового сприйняття;
- прагнення зрозуміти, установити зв'язки, виділити головні думки, ідеї, тобто уникнення пасивного слухання;
- уміння слідкувати за запропонованим лектором планом і висновками за кожним пунктом лекції;
- уміння швидко фіксувати необхідне в процесі слухання;
- критичний підхід до повідомлених фактів – аналіз змісту і наведених аргументів для встановлення логічності до переконливості доказів, обґрунтувань;
- уміння зосереджувати увагу слухача на тому, що повідомляється;
- не залишати без роз'яснення незрозумілості в тому, що повідомляється, фіксувати їх і після лекції шляхом питань з'ясовувати і уточнювати їх.

Заслуговує на увагу досвід здобувача освіти, який напередодні лекції прочитує її матеріал за рекомендованою літературою, знайомляться з планом семінарського заняття. Це створює певні умови для сприйняття матеріалу. З

метою підвищення пізнавальної активності доцільно перед кожною лекцією прочитати конспекти минулих лекцій. Під час слухання не слід перепитувати лектора або сусіда, щоб не втрачати логіки викладу і не відвертати уваги інших.

Конспектування лекції. Складання конспекту лекції є важливою частиною процесу засвоєння матеріалу лекційного заняття. Робота здобувача освіти на лекції вимагає правильно фіксувати матеріал, вести короткі записи, що відображують найбільш важливі моменти, основні положення, що викладаються лектором. Бажано тут помістити малюнки, схеми, діаграми, цитати тощо.

Здобувачу освіти доцільно розробити свою систему умовних скорочень, вміти визначати у кожній частині матеріалу ключове слово, стисле узагальнююче визначення чи фразу, що відображує основний зміст тієї чи іншої частини. Корисно їх виділяти, щоб потім легко знайти потрібну інформацію.

Доробка і оформлення лекційних записів. Лекцію слід опрацювати того ж дня: можна звірити свої записи з записами товариша, прочитати підручник і внести в конспект деякі доповнення, уточнити окремі положення. Прослухану лекцію можна проаналізувати, кількома фразами викласти найістотніші моменти з неї. Дуже важливо і зовнішнє оформлення конспекту: чіткість, грамотність. Кожну лекцію слід доповнювати матеріалами, одержаними під час самостійної роботи. Лекції з кожного предмета слід записувати в окремий зошит. Необхідно точно передавати думку лектора, а не окремі вирази, слова. Конспектування лекції – це школа розвитку логічного мислення. Записувати треба стисло, іноді скорочено, але без шкоди для ясності записів. Під час лекції необхідно зберігати робочу обстановку.

Список використаних джерел:

1. Лекції з педагогіки вищої школи: навч. посібник / за ред. В.І. Лозової. 2-е вид., доп. і випр. Х. : «ОВС», 2010. С 236–241.
2. Педагогіка : баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. Харків : Фоліо, 2015. 572 с. Розділ 5. С. 342-386.

3. Плани і поради щодо підготовки до семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Поняття продуктивної педагогіки

План

1. Актуалізація опорних знань.

2. Передумови виникнення та генезис продуктивної педагогіки її сутність та особливості.
3. Категорії, предмет та завдання продуктивної педагогіки.
4. Етапи продуктивної діяльності
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1.Актуалізація опорних знань передбачає заповнення таблиці 1. з обговоренням отриманого результату

Таблиці 1

Складові традиційної педагогіки

	Виховання	Навчання
1. Мета		
2. Завдання		
3. Принципи		
4. Методи		
5. Форми		
6.Результат		

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання – «Передумови виникнення та генезис продуктивної педагогіки її сутність та особливості» – рекомендуємо скористатися таким алгоритмом: .

- зародження ідей продуктивної освіти;
- розробка теорії продуктивної педагогіки;
- на основі лекційного матеріалу розкрийте суть поняття продуктивна педагогіка та назвіть її особливості. Обговорення питання планується провести у формі фронтальної бесіди.

3. Третє питання проходить у вигляді дидактичної гри «ажурна пилка». Усі учасники розбиваються на мікрогрупи, кожна з яких отримує матеріал з характеристикою одного з етапів продуктивної педагогіки (1) пропедевтична практика; 2) орієнтація; 3) презентація; 4) практика на прикладах; 5) керована практика; 6) незалежна практика в класі; 7) домашня самостійна практика). Призначаються 2 експерти, які вивчають матеріал усіх груп та складають питання задля перевірки його засвоєння.. Кожна група отримує власний номер. Викладач надає час для вивчення матеріалу (5 хвилин). За командою «Одинички (перша команда) розходимось», «двійки» (друга команда), «трійки» (третья команда), так усі інші команди розходяться, утворюючи нові групи. Завдання кожного співучасника групи переказати іншим той матеріал, якій він вивчав. Викладач слідкує за часом та перебігом гри. По завершенню

експерти ставлять запитання учасникам гри. Той, хто зможе надати більш правильну відповідь, а також той, хто підготував групу, отримує перемогу. За умови дистанційного навчання гру можна провести, утворюючи групи у вайбері, або створюючи сесійні зали zoom. (Характеристика етапів доступна за посиланням https://stud.com.ua/60664/pedagogika/etapi_produktyvnoyi_diyalnosti).

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за питаннями:

- Чим було для Вас корисним семінарське заняття?
- Що Вам найбільше запам'яталось під час його проведення?
- Які відповіді товаришів, на Вашу думку, були найбільш творчими, конструктивними?
- Що б Ви запропонували для підвищення ефективності наших занять?

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Підготувати стендову доповідь на тему «Сучасне продуктивне заняття».

2. Міні проект завдання: створити інфографіку на тему: «Продуктивна педагогіка».

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає суть продуктивної педагогіки?
2. Назвіть основні етапи розвитку продуктивної педагогіки.
3. Назвіть особливості продуктивної педагогіки.
4. Розкрийте структуру продуктивної педагогіки.
5. Охарактеризуйте основні етапи продуктивного заняття

Рекомендована література

1. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя Х. : Основа, 2010. 158 с.

2. Продуктивне навчання – сучасна педагогічна технологія пізнавальної діяльності учнів. Методичні рекомендації щодо організації та проведення продуктивного уроку. URL:https://vseosvita.ua/library/produktivne-navchanna-sucasna-pedagogicna-tehnologia-piznavalnoi-dialnosti-ucnivmetodicni-rekomendacii-sodo-organizacii-ta-provedenna-produktivnogo-uro-232244.html?__cf_chl_tk=3K6L8IGrfA79RFaNHMuakOLPHNTV4pPC8YTrHApdzs-1661630902-0-gaNycGzNCL0

3. Продуктивне навчання у вищій школі. URL : https://allref.com.ua/uk/skachaty/produktivne_navchannya_u_vischiy_shkoli?page=3

Семінарське заняття № 2

Організація та структура освітнього процесу закладу вищої освіти. Характеристика його складових

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Аналіз понять «освітній процес», «освітнє середовище» визначення їх особливостей.
3. Організація освітнього процесу ЗВО. Структура освітнього процесу вищого освітнього закладу.
4. Дизайн сучасного освітнього простору, вимоги до нього.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Відповідно до Закону про вищу освіту (2014 р. редакції 2019 р.) скласти глосарій: «заклад вищої освіти», «засновник закладу вищої освіти», «здобувачі вищої освіти», «освітня діяльність», «освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма», «Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти». Згідно до статті 28 визначити типи закладів вищої освіти. Фронтальна перевірка створених глосаріїв.

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання – Аналіз понять «Освітній процес», «Освітнє середовище». Використовуючи інтернет ресурси та лекційний матеріал визначити спільні та відмінні риси вказаних понять.

Організація групової роботи. Мікрогрупи отримують завдання: проаналізувати сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди (<http://hnpu.edu.ua>); кожна група отримує вчасну тематику: перша група аналізує організацію системи забезпечення якості освіти ЗВО; друга – структуру організації ЗВО (адміністрація, факультети, школи, кафедри й інші структурні підрозділ); третя група – забезпечення академічної чесності і свободи, запобігання проявам нетолерантності чи дискримінації проти здобувачів освіти або викладачів; залучення зовнішніх сторін до забезпечення якості освіти. Кожна група представляє результати своєї роботи у вигляді доповіді з використанням «карти пам'яті».

3-4. Із метою вирішення третього та четвертого питання один із здобувачів представляє презентацію у «Організація освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені

Г.С. Сковороди». Інший здобувач презентує відео кейс на тему «Дизайн освітнього простору сучасних університетів». Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. На основі аналізу сайту ХНПУ імені Г.С. Сковороди скласти інтелект-карту «Структура освітнього середовища ЗВО»
2. Підготувати презентацію і доповідь на тему «Університет моєї мрії».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «освітній процес», «освітнє середовище».
2. Визначте особливості та складові кожного з вищезазначених понять.
3. Сформулюйте вимоги до організації освітнього середовища сучасного вишу.
4. Розкрийте вимоги до дизайну сучасного освітнього простору.

Рекомендована література

1. Закон про вищу освіту (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Статут Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Statut_30.08.2017.pdf
4. Стратегія розвитку ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf
5. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitnogoz_procesy

Семінарське заняття № 3

Методологічні основи та науковий апарат педагогіки проєктування

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Сутнісний аналіз понять «проект», «проектування», «прогнозування», «конструювання», «моделювання». Визначення їх співвідношення.
3. Мета, завдання, принципи, методи педагогічного проектування
4. Функції та види педагогічного проектування.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань : використовуючи матеріал інтернет-пошуку, здобувачі мають скласти структурно-логічну схему понять «проект», «проектування», «проектна діяльність» у педагогічному контексті.

2. Опанування здобувачами другого, третього та четвертого питань пропонуємо забезпечити у формі міні-конференції на тему «Педагогічна проектна діяльність».

Рекомендуємо здобувачам підготувати такі теми доповідей:

- ✓ Суть педагогічної проектної діяльності, її мета та завдання.
- ✓ Принципи, методи педагогічного проектування.
- ✓ Функції та види педагогічного проектування.

Оргкомітет конференції, який складається з 3–4 здобувачів, заздалегідь розробляють програму міні-конференції, уточнюють теми виступів, вимоги до них, обирають модератора конференції тощо.

3. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Складіть сендквейн на тему «Проектна діяльність».
2. Розробити презентацію за темою «Проектування в освіті».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте суть понять «проект», «проектування», «прогнозування», «конструювання», «моделювання».
2. Визначте особливості та складові кожного з вищезазначених понять.
3. Перелічіть функції педагогічного проектування.
4. Розкрийте особливості педагогіки проектування.

Рекомендована література

1. Закону про вищу освіту (2014 р. редакції 2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Статут Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Statut_30.08.2017.pdf
4. Стратегія розвитку ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf
5. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitnogoosv_2017.pdf

Семінарське заняття № 4

Проектування освітнього процесу ЗВО

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Моделі проектування освітнього середовища.
3. Закони, закономірності, принципи проектування освітнього процесу.
4. Сутність та напрями проектування освітнього процесу ЗВО.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає обговорення понять «освітній процес», «форми організації освітнього процесу», «види навчальних занять».

2. Для вирішення другого питання пропонуємо роботу в групах. Здобувачам пропонується завдання: довести, що саме Ваша модель освітнього середовища є найбільш ваговою для проектуванні освітнього процесу. Кожна група обирає одну модель: еколого-особистісна модель, психодидактична модель, еколого-особистісна модель, модель професійних компетенцій і оцінка персоналу освітньої організації, егопсихологічна модель (Рекомендуємо використати матеріали сайту https://stud.com.ua/112463/menedzhment/psihodidakticheskaya_model).

На підготовку аргументів надається 15 хвилин.

3. Третє питання представляють здобувачі у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по закінченню доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

4. На основі аналізу інтернет-ресурсів здобувачам освіти пропонується визначити сучасні тенденції розвитку освіти. Згідно до отриманих результатів складаємо єдиний перелік тенденцій та разом визначаємо напрями проєктування освітнього процесу ЗВО.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Підготувати тематичний план дисципліни «Педагогіка».
2. Розробити кросворд на тему «Проєктування освітнього процесу ЗВО».

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «проєктування», «проєктування освітнього процесу».
2. Назвіть особливості проєктування освітнього процесу.
3. Які закони та закономірності проєктування освітнього процесу Вам відомі?
4. Розкрийте принципи проєктування освітнього процесу.
5. Назвіть напрями проєктування освітнього процесу.

Рекомендована література

1. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с

2. Зінченко А. Г., Саприкіна М. А. Навички для України 2030: погляд бізнесу. Київ : ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f5e21f8fa4b196951d084e7e586ab122.pdf>Продуктивне навчання у вищій школі. URL: https://allref.com.ua/uk/skachaty/produktivne_navchannya_u_vischiy_shkoli?page=3

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Суть понять «технології», «педагогічні технології», «технологія навчання», «педагогічна техніка».
3. Типологія освітніх технологій
4. Проєктування мети, завдань, форм, методів, засобів освітнього процесу.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань відбувається шляхом фронтальної бесіди. Запитання: Які нормативні документи регулюють організацію освітнього процесу в закладах освіти в Україні. Яка мета освітнього процесу вища згідно до нормативних документів з освіти. У чому полягає автономія ЗВО?

Перевірка виконання творчих завдань.

2. Аналіз понять «технології», «педагогічні технології», «технологія навчання», «педагогічна техніка», визначення їх суті та співвідношення здобувачі здійснюють за допомогою лекційного матеріалу та інтернет-ресурсів.

Аналіз розроблених здобувачами презентацій з тем:

- ✓ Класифікація освітніх технологій.
- ✓ Суть технологій: пояснювально-ілюстративного навчання.
- ✓ Характеристика особистісно орієнтованої технології навчання;
- ✓ Технології розвивального навчання. 5. Інноваційні технології навчання (Технології VR и AR. Agile и Scrum-технології. Технологія Адаптивного навчання).

3. Відповідаючи на четверте питання семінарського заняття, здобувачі мають розкрити вимоги до проєктування мети, завдань, форм, методів, засобів освітнього процесу.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Завдання (міні-проєкт): спроєктувати семінарське два заняття з курсу «Продуктивна педагогіка» на одну тему, проте з використанням двох різних технологій (теми заняття та технології проєктування обираються за

бажанням здобувачів).

2. Розробити «інтерактивну дошку» на тему «Інноваційні технології навчання».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «педагогічні технології», «інноваційні технології», «педагогічна техніка».

2. Які класифікації освітніх технологій вам відомі?

3. Розкрийте суть Agile и Scrum-технології.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : <http://hnpu.edu.ua/>

3. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навч. посібник.

К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с. URL : [https://www.researchgate.net/profile/Yaroslav-](https://www.researchgate.net/profile/Yaroslav-Rudyk/publication/316190546_Osvitni_tehnologii/links/58f5e5700f7e9b6f82e99e92/Osvitni-tehnologii.pdf)

[Rudyk/publication/316190546_Osvitni_tehnologii/links/58f5e5700f7e9b6f82e99e92/Osvitni-tehnologii.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Yaroslav-Rudyk/publication/316190546_Osvitni_tehnologii/links/58f5e5700f7e9b6f82e99e92/Osvitni-tehnologii.pdf)

Семінарське заняття № 6-7

Особливості проєктування навчально-методичної діяльності ЗВО

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Вимоги, алгоритм розробки навчального плану, навчальної програми, робочої навчальної програми, силабусу.
3. Навчально - методичний комплекс - поняття, складові, вимоги.
4. Освітня програма, структура, вимоги розробки. Експертиза освітніх програм.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Передбачає визначення понять: «навчально-методичний комплекс», «навчальний план», «навчальна програма», «робоча програма», «силабус» на основі нормативних актів України. Перевірка виконання творчих завдань.

2. Ознайміться з вимогами формування навчального плану (Рекомендуємо ознайомитися з матеріалами сайту: <https://studfile.net/preview/5390627/page:14/>). На основі даного матеріалу проаналізуйте навчальні плани, навчальні програми ХНПУ імені Г.С. Сковороди, які містяться на сайті. Визначте позитивні та негативні моменти. Ознайміться із робочими програмами (2-3), силабусами (2-3) із курсу «Педагогіка» різних вишів України. Визначте в них спільні та відмінні сторони.

3. Аналізуючи «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди», визначте складові навчально-методичного комплексу (НМК).

4. На підставі проведеного аналізу сайту ХНПУ імені Г.С. Сковороди дослідження конкретних навчальних програм, робочих програм, силабусів доведіть, що вони є ефективними. (Пропонуємо для ознайомлення «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>).

Варіант 1. Пропонуємо провести дидактичну гру «Експертиза ЗВО». суть гри полягає в тому, що на ЗВО до Міністерства поступила скарга від позивачів – здобувачів освіти про низький рівень надання якості освіти. Міністерство має вирішити це питання на основі проведення експертизи конкретного закладу, а також конкретної освітньої програми.

Варіант 2. Дидактична гра «Експерт». Обирається освітня програма конкретного ЗВО. Усі вивчають сайт та освітню програму. Призначаються експерти (3 здобувача), які в процесі роботи розробляють питання, усі інші мають на них відповісти учасникам із метою довести експертам, що їхня освітня програма найкраща. (Пропонуємо для ознайомлення «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>)

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробити науково-методичне забезпечення семінарського заняття.
2. Розробити науково-методичне забезпечення лекції з фахової дисципліни.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «освітня програма», «навчальна програма», «робоча навчальна програма», «силабус».

2. Назвіть вимоги до формування змісту навчальної програми.
3. Назвіть структурні елементи навчальної програми.
4. Розкрийте відмінності навчальної та робочої програм.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : <http://hnpu.edu.ua/>
3. Статут Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Statut_30.08.2017.pdf
4. Стратегія розвитку ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Strategiya.pdf
5. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojen/Pro_organisaziyu_osvitnogoz_procesy
6. «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>

Семінарське заняття № 8-9

Проектування науково-дослідної діяльності ЗВО

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Організаційна структура наукової діяльності науково-освітніх установ в Україні.
3. Науково-дослідна діяльність ЗВО.
4. Проектування науково-дослідної роботи викладача ЗВО.
5. Проектування науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти.
6. Роль кафедр у проектуванні науково-дослідної діяльності учасників освітнього процесу.
7. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Дайте визначення понять: «наукова діяльність», «наукове дослідження», «наукова проблема», «наукова тема». Перевірка виконання творчих завдань.

2. Проаналізуйте схему 1. «Організаційна структура наукової діяльності науково-освітніх і науково-дослідних установ в Україні», яка демонструється на слайді (використано матеріал сайту <https://ppt-online.org/202024>). Визначте роль окремих науково-освітніх і науково-дослідних установ у структурі наукової діяльності в Україні, таких як: Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Державні галузеві академії наук, Громадські спеціалізовані академії, Наукові товариства.

Схарактеризуйте нормативно-правове забезпечення наукової діяльності в освіті (Конституція України, Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 13.12.91 р. № 1977-XII. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV, Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затверджене постановою КМУ від 01.03.99 р. № 309, Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затверджений постановою КМУ від 24.07.2013 р. № 567).

Розкрийте різні класифікації наукових досліджень: за методами дослідження, за сферою використання результату, за видами зв'язку з суспільним виробництвом, за ступенем важливості для народного господарства, за джерелами фінансування, за тривалістю розробки, за стадіями дослідження, за місцем проведення і за складом якостей об'єкту дослідження.

3. Складіть схему організаційну структуру науково-дослідної діяльності ЗВО.

На основі аналізу сайту університету ХНПУ імені Г.С. Сковороди проаналізуйте шляхи реалізації науково-дослідної діяльності. Проаналізуйте різні сайти закладів вищої освіти різного рівня акредитації на предмет організації науково-дослідної роботи. Зверніть на роль кафедр в організації науково-дослідної діяльності ЗВО.

4. Визначте види науково-дослідної діяльності викладача. Охарактеризуйте етапи в роботі з удосконалення режиму праці. Розгляньте шляхи раціонального використання зайнятого та вільного часу.

Назвіть види науково-дослідної роботи здобувача вищої освіти.

Визначте алгоритм дій щодо підготовки до написання наукової статті.

Складіть план дій з реалізації власного магістерського дослідження.

8. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробить рекомендації для викладачів стосовно ефективного розподілу часу.
2. Напишіть есе на тему «Моя наукова діяльність».

Питання для самоконтролю

1. Перелічіть нормативні документи які обумовлюють організацію науково-дослідної діяльності в Україні.
2. Які класифікації наукових досліджень Вам відомі?
3. Назвіть форми науково-дослідної діяльності, які реалізуються у ЗВО.
4. Назвіть чинники збереження внутрішніх ресурсів працездатність викладача вищої школи?

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
4. Презентація онлайн «Організація науково-дослідної діяльності в Україні» <https://ppt-online.org/202024>

Семінарське заняття № 10

Контроль забезпечення якості освітнього процесу.

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Аналіз понять «якість освіти», «експертиза.», «ліцензування», «акредитація» визначення їх особливостей.
3. Загальна характеристика гуманітарної експертизи освіти.
4. Якість викладання начальних дисциплін
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Проводиться шляхом фронтального опитування. Рекомендуємо розглянути такі поняття: «контроль», «моніторинг», «оцінювання», «бал».

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання пропонуємо скласти глосарій таких понять, як: «якість освіти», «експертиза», «ліцензування», «акредитація». Розкрити систему забезпечення якості вищої освіти ЗВО в Україні та вимоги до неї (Система внутрішнього забезпечення якості ЗВО, система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів).

3. Проаналізуйте організацію забезпечення якості освіти Національного агентства. Зверніть увагу на методику проведення експертиз.

Визначте фактори, які визначають якість навчання. Доведіть свою думку.

Як Ви розумієте поняття якість? Схарактеризуйте процедури визначення якості навчання: «діагностика ефективності навчального процесу», «освітня дидактична) діагностика», «педагогічна кваліметрія».

Розкрийте основні поняття педагогічної кваліметрії (експертна кваліметрія, таксономічна кваліметрія, статистична кваліметрія, нечітка кваліметрія, Теорія розмитих (нечітких) множин).

4. Запропонуйте питання анкети з метою визначення якості викладання навчальних дисциплін.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Напишіть есе на тему «Мої уявлення про якісну вищу освіту».
2. Зробіть інфографіку «Мій університет – моя гордість». Доведіть правомірність цього девізу за допомогою конкретних фактів.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «експертиза», «моніторинг».
2. Розкрийте особливості проведення експертизи з якості освіти.
3. У чому полягають основні завдання системи забезпечення якості вищої освіти?
4. Схарактеризуйте процедури та заходи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.
5. Розкрийте сутність зовнішнього забезпечення якості вищої освіти.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
3. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / За наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Семінарське заняття № 11

Проектування індивідуальних освітніх траєкторій.

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Аналіз нормативних документів які взаємопов'язані з проектування освітньої траєкторії.
3. Суть поняття індивідуальна освітня траєкторія.
4. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників
5. Підведення підсумків заняття

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Дайте визначення понять «саморозвиток», «самоосвіта». Проводиться шляхом фронтального опитування.
2. Аналіз нормативних документів взаємо пов'язаних з проектуванням індивідуальних траєкторій: статтею 59 Закону України «Про освіту», статтею 60 Закону України «Про вищу освіту», статтею 24 Закону України «Про фахову передвищу освіту», Законом України «Про професійний розвиток працівників», Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», Лист МОН № 1/9-611 від 02.11.20 року «Щодо Методичних рекомендації для професійного розвитку науково-педагогічних працівників», Наказ МОН № 1341 від 30.10.2020 року «Про затвердження

Методичних рекомендацій для професійного розвитку науково-педагогічних працівників».

3. Аналіз та визначення суті понять «індивідуальна траєкторія», «безперервна освіта», «підвищення кваліфікації», «стажування», «Індивідуальний навчальний план»; «індивідуальна програма розвитку». Визначте етапи проектування індивідуальної освітньої траєкторії викладача.

4. Дайте відповідь на запитання: Яким чином забезпечується індивідуальна траєкторія професійного розвитку здобувача у ЗВО.

Розкрийте основні складові самоосвітньої діяльності: самооцінка і; самооблік; самовизначення; самоорганізація, самореалізація самокритичність, самоконтроль. Визначте як умога більше видів діяльності особистості, які сприяють її професійному зростанню особистості. Наприклад: ознайомлення із інноваціями в інтернет джерелах, педагогічних виданнях тощо. Проведення тесту спрямованого на визначення професійних здібностей.

Проаналізуйте етапи саморозвитку та складіть індивідуальну програму власного професійного розвитку.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробить інфографіку з теми «Я професійний педагог майбутнього».

2. Міні-проект: Напишіть лист собі в мабутне з теми «Яким я маю стати в професії».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний навчальний план».

2. Назвіть нормативні документи, які обумовлюють розвиток та можливості педагогів у створенні індивідуальної освітньої траєкторії.

3. Визначте шляхи підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

4. Розкрийте етапи проектування індивідуальної освітньої траєкторії.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

3. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / За наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Семінарське заняття № 12 Поняття евристичної педагогіки

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань
2. Становлення і розвиток евристики як галузі наукового знання.
3. Предмет и завдання педагогічної евристики. Евристика в системі педагогічних наук.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:

- сформулювати предмет традиційної (класичної) педагогіки;
- надати визначення і розкрити сутнісні ознаки основних категорій традиційної педагогіки (освіта, навчання, виховання, індивідуальний розвиток, формування особистості);
- назвати основні закономірності і принципи навчання і виховання;
- розкрити суть основних видів навчання (пояснювально-ілюстративного, проблемного, розвивального, програмованого).

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання – «Становлення і розвиток евристики як галузі наукового знання» – рекомендуємо скористатися таким алгоритмом: .

- витоки евристики (евристика і майевтика Сократа, метод Архімеда, евристика у працях Декарта і Лейбніца тощо);
- сучасний етап розвитку евристики.

Обговорення питання планується провести у формі фронтальної бесіди.

3. Третє питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по

закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за питаннями:

- Чим було для Вас корисним семінарське заняття?
- Що Вам найбільше запам'яталося під час його проведення?
- Які відповіді товаришів, на Вашу думку, були найбільш творчими, конструктивними?
- Що б Ви запропонували для підвищення ефективності наших занять?

Творчі завдання для самостійної роботи

1. На підставі аналізу нормативної бази, з урахуванням соціально-економічних, політичних та культурологічних чинників, визначте тенденції розвитку педагогічної евристики.

2. Підготувати стендову доповідь на тему «Евристика в системі педагогічних наук».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте витоки ідей евристичного пізнання.
2. Назвіть основні етапи розвитку педагогічної евристики.
3. У чому полягає суть евристики Сократа, методу Архімеда, евристичних ідей Декарта і Лейбніця?
4. Розкрийте предмет і завдання педагогічної евристики.
5. Яке місце займає евристика в сучасній педагогіці?

Рекомендована література

1. Лазарєв М. О. Педагогічна творчість. Суми: Мрія, 2016. 212 с.
2. Нефедченко О. І. Розвиток концепцій і технологій евристичної освіти у зарубіжній і вітчизняній педагогічній науці. *Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті* : монографія / під ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. Суми, 2019. С. 39–59.
3. Нефедченко О. І. Становлення технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (91). Суми, 2019. С. 366–380.

Семінарське заняття № 13

Методологічні основи евристичної педагогіки

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.

2. Концептуально-методологічні підходи в евристичному навчанні у зарубіжній та вітчизняній педагогіці.
3. Психологічний аспект педагогічної евристики.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:

- У чому полягає суть поняття «методологія»?
- Розкрийте рівні методології (філософський, загальнонауковий, конкретно-наукова, технологічний).
- Конкретизуйте суть методології науково-педагогічного дослідження.
- Як Ви розумієте значення поняття «концептуальний підхід» щодо педагогічних явищ і процесів?

2. Друге питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

Пропонуємо організувати закріплення здобувачами знань щодо методології та концептуальних підходів у евристичному навчанні за допомогою методів «скрайбінгу» та сократівської бесіди. Для цього після обговорення здобувачам пропонується виконати творче завдання № 1 до семінару.

3. Обговорення третього питання рекомендуємо провести у формі круглого столу, учасникам якого пропонується розглянути можливі шляхи розвитку творчих здібностей; креативних, когнітивних й оргдіяльнісних творчих здібностей здобувачів освіти.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Завдання для студентів: візуально представити у вигляді скрайб-малюнку та довести значущість концептуально-методологічних підходів (креативний, особистісний, технологічний, прозорий, партисипативний, диверсифікаційний, інноваційний та ін.) до організації евристичного навчання. Кожен здобувач шляхом жеребкування обирає один із підходів. При цьому кожний здобувач не повинен знати, який підхід для «захисту» отримали інші. Після виконання завдання кожний здобувач

демонструє скрайб-малюнок та доводить важливість певного методологічного підходу, не називаючи його. Завдання решти здобувачів зрозуміти, про який підхід йдеться.

2. Підготувати стендову доповідь «Методологія евристичного пізнання як умова розвитку творчої особистості».

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає значущість методології евристичного пізнання як умови розвитку творчої особистості?

2. Конкретизуйте суть концептуально-методологічних підходів (креативного, особистісного, технологічного, транспарентного, партисипативного, диверсифікаційного, інноваційного) до організації евристичного навчання.

3. Розкрийте психологічні механізми евристичного навчання.

4. Охарактеризуйте творчі здібності особистості.

Рекомендована література

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник Харків : Право, 2019. 368 с.

2. Крившенко Л. М. Евристичне навчання: сутність і змістові характеристики. URL : <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/159/42.pdf>

3. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті»: монографія / під ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. Суми. 2019 р.

Семінарське заняття № 14

Особливості евристичної освітньої діяльності

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Евристична освітня діяльність здобувача освіти, її характерологічні ознаки.
3. Евристична діяльність педагога, її специфіка.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:

– У чому полягає суть діяльності здобувача освіти за традиційною організацією процесу навчання.

– Розкрийте зміст діяльності педагога за традиційною організацією процесу навчання.

2. Друге питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

3. Обговорення третього питання доцільно провести із застосуванням рольової гри «Науково-практична конференція», учасникам якої необхідно визначити професійні компетентності педагога, який в змозі здійснювати евристичну діяльність у сучасних закладах освіти.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Складіть професіограму педагога, здатного до евристичної діяльності.

2. Використовуючи інфографіку, розкрийте структуру евристичної педагогічної діяльності. Для виконання завдання рекомендуємо звернутися до електронного сайту: Що таке інфографіка? Приклади, шаблони та поради з дизайнування інфографіки. URL : <https://ua.venngage.com/blog/what-is-an-infographic/> (назва з екрану).

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте суть і характерні ознаки евристичної педагогічної діяльності.

2. Назвіть структурні компоненти евристичної діяльності педагога. У чому полягає особливості їх змісту?

3. Назвіть закономірності і основні принципи евристичної педагогічної діяльності.

4. Як співвідносяться евристична педагогічна діяльність, інноваційна педагогічна діяльність і педагогічна творчість?

5. Назвіть форми і методи підготовки майбутнього викладача до інноваційної педагогічної діяльності

Рекомендована література

1. Лазарев М. О. Педагогічна творчість. Суми: Мрія, 2016. 212 с.

2. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті»: монографія / під ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. Суми. 2019 р.

Семінарське заняття № 15

Професійне творче мислення педагога

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Творче (евристичне) мислення педагога: суть, ознаки.
3. Шляхи формування й розвитку евристичного мислення педагога.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:
 - У чому полягає значення розвиненого педагогічного мислення для якісної освіти?

– Назвіть здібності, які характеризують педагогічне мислення.

2-3. Друге і третє питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

Для закріплення знань щодо теми семінару та опанування відповідними вміннями доцільно виконати творче завдання №1, яке рекомендовано до семінарського заняття. Результати виконання завдання оцінюють здобувачі. Крайні пропозиції підлягають практичній апробації.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Складіть комплекс із 4-5 педагогічних завдань, спрямованих на розвиток творчого (інноваційного) мислення педагога.

2. Здобувачам пропонується виконати проект, який передбачає міні-дослідження освітнього об'єкта – феномена за алгоритмічним розпорядженням. Під феноменом мається на увазі незвичайне педагогічне явище в будь-якій освітній галузі (наприклад, прояв здобувачем освіти креативності, емпатійності тощо, запровадження в освітній процес інноваційного методу, форми, технології тощо)

1. Позначте виявлений вами феномен поняттям, малюнком або символом.
2. Опишіть свої почуття й думки, що виникли при спостереженні феномена.
3. Виразіть незвичайність феномена, ту його суть, що відрізняє його від інших схожих явищ.
4. Сформулюйте запитання чи проблему, які у вас виникли.
5. Складіть план свого подальшого дослідження феномена.
6. Запропонуйте версію, гіпотезу, що пояснює феномен.
7. Зробіть висновки з дослідження. Проведіть рефлексію діяльності та виконайте її самооцінку.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте суть евристичне мислення педагога: суть, ознаки.
2. Назвіть ознаки евристичне мислення педагога.
3. За допомогою яких форм і методів можна позитивно впливати на формування і розвиток евристичного мислення педагога.

Рекомендована література

1. Вітвицька С. С. Розвиток творчого мислення майбутніх магістрів освіти як умова їх творчої самореалізації. *Андрогогічний вісник: Наукове електронне періодичне видання*. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/16985/1/%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
2. Лазарєв М. О. Педагогічна творчість. Суми: Мрія, 2016. 212 с.
3. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті»: монографія / під ред. М. О. Лазарєва, О. Г. Козлової. Суми. 2019 р.

Семінарське заняття № 16

Підготовка педагога до евристичної діяльності

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Структура та зміст готовності педагога до евристичної діяльності.
3. Закономірності підготовки педагога до евристичної діяльності

4. Педагогічне забезпечення підготовки педагога до евристичної діяльності.

5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:

– Дайте визначення поняття «готовність педагога до професійної діяльності».

– Назвіть структурні компоненти готовності педагога до професійної діяльності.

2. Обговорення другого питання планується провести у формі фронтального бліц-опитування. Готуючись до цього питання здобувачам слід зосередити увагу на розкритті ключових понять теми: евристична педагогічна діяльність, підготовка педагога до такої діяльності, готовність педагога до евристичної діяльності як результат такої підготовки, структурні компоненти означеної готовності та їх зміст.

3. Обговорення третього питання рекомендуємо провести у формі фронтальної проблемної бесіди. Розкриваючи четверте питання семінару, здобувач має осмислити *закономірності процесу підготовки педагога до евристичної діяльності*, до яких відносимо такі:

➤ Ефективність підготовки педагога до евристичної діяльності визначається її спрямованістю такої підготовки на вирішення завдань модернізації системи освіти України відповідно до цивілізаційних і національних тенденцій її розвитку.

➤ Ефективність підготовки педагогів до евристичної діяльності визначається повнотою реалізації її змістових, функціональних і структурних зв'язків з іншими складниками професійно-педагогічної підготовки.

➤ Ефективність підготовки педагогів до евристичної підготовки визначається ступенем її відповідності парадигмально-концептуальним підходам розвитку системи освіти.

➤ Ефективність підготовки педагогів до евристичної діяльності визначається ступенем її відповідності структурі та змісту зазначеної діяльності, а також змісту, форм і методів рівню розвитку комплексу наук про людину та визначається ступенем інтеграції знань, що стосуються питань формування професійної компетентності сучасного педагога.

4. Четверте питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по

закінченні доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «готовність педагога до евристичної діяльності».

2. Назвіть структурні компоненти готовності педагога до евристичної діяльності.

3. Обґрунтуйте зміст структурних компонентів готовності педагога до евристичної діяльності.

4. Назвіть закономірності підготовки педагога до евристичної педагогічної діяльності.

5. Назвіть форми і методи підготовки педагога до евристичної педагогічної діяльності.

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Підготувати стендове повідомлення «Дистанційна підготовка й підвищення кваліфікації працівників освіти у контексті евристичної педагогіки».

Рекомендована література

1. Вихрущ В. О., Гуменюк С. В., Вихрущ-Олексюк О. А. Психодидактика вищої школи: інноваційні методи навчання: навч. посібник. Тернопіль: Крок, 2018. 280 с.

2. Кобрій О. Моделювання професійної підготовки педагога у вищих навчальних закладах України. URL : https://dspu.edu.ua/pedagogics/wp-content/uploads/2016/06/2016_3_19.pdf

3. Лазарєв М. О. Педагогічна творчість. Суми: Мрія, 2016. 212 с.

4. Лазарєв М., Лазарєва О. Особливості і компоненти евристичної освіти у професійній підготовці майбутнього педагога. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*: зб. наук. праць. Вип. 30 (40). Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. С. 53-59.

5. Лазарєв М. О., Нефедченко О. І. Професійна підготовка майбутнього педагога із застосуванням технологій евристичної освіти. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/25366/LazarevM%D0%9ENefedchenkoO%D0%86.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Семінарське заняття № 17

Організація евристичного навчання в закладах середньої і вищої освіти

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Теоретичні засади евристичного навчання.
3. Сучасні форми евристичного навчання.
4. Методи евристичного навчання.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:

- Сформулюйте предмет «класичної» дидактики.
- Назвіть «класичні» принципи навчання.
- Назвіть форми і методи традиційного навчання.

2. Друге питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. У доповіді мають бути висвітлені такі питання: суть і завдання евристичного навчання; мета евристичного навчання; принципи евристичного навчання; етапи організації педагогом евристичної освітньої діяльності здобувачів освіти.

Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь в обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

3-4. Зміст третього і четвертого питання рекомендуємо опанувати шляхом заслуховування стендових повідомлень (див. творче завдання до семінару). У підготовлених повідомленнях мають бути висвітлено:

- форми евристичного навчальні заняття: індивідуальні; індивідуально-групові; індивідуально-колективні заняття.
- евристичні методи (Евристичний діалог. Метод проб і помилок. Метод «брейнстормінгу». Метод евристичних питань. Метод багатовимірних матриць. Метод вільних асоціацій. Метод інверсії. Метод аналогій. Метод емпатії. Метод синектики. Метод сценаріїв. Метод «Дельфі». Метод дерева цілей. Метод експертних оцінок. Метод організованих стратегій).

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

Підготувати стендову доповідь на тему «Сучасні форми і методи евристичного навчання».

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає суть і завдання евристичного навчання?
2. Сформулюйте мету евристичного навчання.
3. Назвіть принципи евристичного навчання.
4. Назвіть етапи організації педагогом евристичної освітньої діяльності здобувачів освіти.
5. Які Ви знаєте організаційні форми евристичного навчання
6. Назвіть методи евристичного навчання.

Рекомендована література

1. Крившенко Л. М. Евристичне навчання: сутність і змістові характеристики. URL : <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/159/42.pdf>
2. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті»: монографія / під ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. Суми. 2019 р.

Семінарське заняття № 18

Змістові і процесуальні характеристики різних видів евристичних технологій навчання

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Евристичні технології навчання: суть і особливості.
3. Характеристика окремих евристичних технологій.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:
 - дайте визначення поняття «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання»;
 - назвіть структурні компоненти педагогічної технології.
2. Друге питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь в обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.
3. Зміст третього питання рекомендуємо опанувати шляхом заслуховування стендових повідомлень (див. творче завдання до семінару). У підготовлених повідомленнях мають бути розкрито такі евристичні технології:

проектна технологія навчання; навчання як дослідження; інтерактивна технологія навчання; технологія створення ситуації успіху; креативна технологія дистанційного навчання.

4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творче завдання для самостійної роботи

Підготувати стендову доповідь на одну з тем (за вибором здобувача):

- ✓ «Поняття і принципи дистанційної творчості»;
- ✓ «Креативна технологія дистанційного навчання»;
- ✓ «Дистанційні евристичні проекти»;
- ✓ «Діалоговий підхід до організації евристичного навчання»;
- ✓ «Проектна технологія навчання»;
- ✓ «Інтерактивна технологія навчання»;
- ✓ «Технологія створення ситуації успіху»;
- ✓ «Інтеграція технологій в системі евристичного навчання».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте суть евристичної технології навчання.
2. У чому полягають особливості евристичних технологій навчання
3. Дайте сутнісно-змістову характеристику окремих евристичних технологій (Проектна технологія навчання. Навчання як дослідження. Інтерактивна технологія навчання. Технологія створення ситуації успіху.)

Рекомендована література

1. Нефедченко О. І. Розвиток концепцій і технологій евристичної освіти у зарубіжній і вітчизняній педагогічній науці. *Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті* : монографія / під ред. М. О. Лазарева, О. Г. Козлової. Суми, 2019. С. 39–59.

2. Нефедченко О. І. Становлення технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (91). Суми, 2019. С. 366–380.

3. Стрельніков В. Ю., Брітченко І. Г. Технології дослідницького (евристичного) навчання у вищій школі. URL : <https://uchika.in.ua/v-yu-strelenikov-i-g-britchenco.html?page=7> (Назва з екрану)

Семінарське заняття № 19

Методичні особливості викладання педагогічних дисциплін

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.

2. Теоретичні засади методики викладання педагогічних дисциплін.
3. Методична компетентність викладача педагогічних дисциплін.
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання:
 - структурні компоненти професійної компетентності та педагогічної майстерності викладача;
 - дайте визначення поняття «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання»;
 - назвіть структурні компоненти педагогічної технології.
2. Друге питання представляє один із здобувачів у вигляді реферативної доповіді з наочною презентацією. У доповіді мають бути висвітлені такі питання: предмет, мета і завдання, особливості методики викладання педагогічних дисциплін.

Решта здобувачів по закінченні доповіді бере участь в обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.
3. Зміст третього питання рекомендуємо опанувати шляхом обговорення результатів виконання творчого завдання до семінару.
4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творче завдання для самостійної роботи

Використовуючи інфографіку, розкрийте структуру і зміст методичної компетентності викладача. Для виконання завдання рекомендуємо звернутися до електронного сайту: Що таке інфографіка? Приклади, шаблони та поради з дизайнування інфографіки. URL : <https://ua.venngage.com/blog/what-is-an-infographic/> (назва з екрану).

Питання для самоконтролю

1. Сформулюйте предмет методики викладання педагогічних дисциплін.
2. У чому полягають мета і завдання методики викладання педагогічних дисциплін.
3. Назвіть методичні особливості викладання педагогічних дисциплін.
4. Розкрийте зміст методичної компетентності викладача педагогічних дисциплін.

Рекомендована література

1. Дубасенюк О. А., Антонова О. Є. Методика викладання педагогіки: Навч. посібник: Вид. 2-ге, доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 375 с.
2. Пономарьов О. С., Грень Л. М., Резнік С. М. Методика викладання у вищій школі Харків: НТУ «ХП», 2016. 192 с.
3. Романовський О. Г. Пономарьов О. С. та ін. Зміст і сутність педагогічної діяльності. Харків: НТУ «ХП», 2007. – 228 с.
4. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. К. : Центр учбової літ., 2007. 232 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність. Київ : Вища шк., 2006. 422 с

Семінарське заняття № 20

Підготовка та проведення навчальних занять з педагогічних дисциплін

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка гот овності здобувачів до мікровикладання.
2. Методичні та психологічні аспекти підготовки і проведення навчальних занять з педагогічних дисциплін.
3. Практична робота (Мікровикладання).
4. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає відповіді на такі основні питання (проводиться у формі бліц-опитування):
 - методичні та психологічні аспекти підготовки і проведення навчальних занять з педагогічних дисциплін;
 - вимоги до організації проведення навчальних занять з педагогічних дисциплін;
 - форми і методи навчання педагогічних дисциплін;
 - сучасні технології навчання педагогічних дисциплін.
2. Практична робота (мікровикладання) передбачає демонстрацію здобувачами фрагменту навчального заняття з однієї з педагогічних дисциплін з подальшим обговоренням у формі педагогічного консилиуму.
3. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивного полілогу за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творче завдання для самостійної роботи

Розробити конспект навчального заняття з однієї з педагогічних дисциплін та продемонструвати його фрагмент у формі мікровикладання.

Питання для самоконтролю

1. Сформулюйте вимоги до лекції, відбір її змісту.
2. Які види лекцій Вам відомі?
3. Назвіть методичні та психологічні аспекти підготовки і проведення лекції.
4. Які види семінарів Вам відомі?
5. Назвіть методичні та організаційні засади підготовки та проведення семінарів.
6. Дайте характеристику сучасних методів і технологій навчання: активних, інтерактивних, проблемних, евристичних тощо.
7. Назвіть критерії оцінки навчальних занять.

Рекомендована література

1. Вихрущ В. О., Гуменюк С. В., Вихрущ-Олексюк О. А. Психодидактика вищої школи: інноваційні методи навчання: навч. посібник. Тернопіль: Крок, 2018. 280 с.
2. Пономарьов О. С., Грень Л. М., Резнік С. М. Методика викладання у вищій школі Харків: НТУ «ХП», 2016. 192 с.
3. Пономарьов О. С., Резнік С. М. Основи методики викладання у вищій школі: текст лекцій. Харків: НТУ «ХП», 2008. 60 с.
4. Романовський О. Г. Пономарьов О. С. та ін. Зміст і сутність педагогічної діяльності Харків: НТУ «ХП», 2007. – 228 с.
5. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. К. : Центр учбової літ., 2007. 232 с.
6. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність. Київ : Вища шк., 2006. 422 с

Рекомендації до підготовки реферативної доповіді

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми, її особливості, ступінь розробленості (зазначається, хто з учених вивчав цю проблему, які ідеї пропагував; недоліки практики сучасної освітньої практики тощо), наукова і практична значущість.

В **основній частині** визначається основний зміст проблеми. Наводиться аналіз теоретичних і практичних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначається межі дослідження проблеми, з'ясовуються причини її недостатньої розробленості проблемні питання, недоліки практики тощо. Далі надається аналіз сучасного стану процесу, що вивчається або явища, аналізуються основні позиції. В основному розділі обов'язково подається аналіз стану практики щодо забезпечення логіко-математичного розвитку дошкільників.

У **висновках** подаються методичні поради щодо усунення недоліків практики, висловлюються власні думки щодо перспектив розв'язання проблеми.

Список літератури має містити публікації (не менше п'яти), у тому числі за останні 5 років. **Обсяг** реферату – до 20 сторінок.

Доповідь за матеріалом реферату має бути стислою, але змістовною, аналітичною за характером та супроводжуватися **презентацією**. Час доповіді – до 7 хв.

6. Контрольні заходи

Програмою передбачено попередній контроль з метою встановлення рівня знань необхідних для успішного опанування дисципліни, поточний контроль проводиться на протязі всіх занять, модульний контроль - передбачає 2 модульні контрольні роботи, та заплановано провести після 1 та 2 модуля та 3 і 4 модулів та підсумковий контроль наприкінці опанування дисципліною у формі іспиту.

Форми та методи оцінювання:

- усне та письмове опитування;
- тестування;
- розробка індивідуальних та командні проєктів;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виконання та захист самостійної роботи;
- підготовка та робота на семінарських заняттях;
- оцінювання модульного контролю;
- підсумковий контроль - іспит.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

7. Критерії оцінювання

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій									
Відвідування семінарських занять									
Відвідування		2	2	6	9	8	9	3	6

практичних занять									
Робота на семінарському занятті									
Робота на практичному занятті									
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
Виконання завдань для самостійної роботи		5	3	5	13	10	13	3	5
Виконання модульної роботи					5				
Максимальна кількість балів 60									

Питання до підсумкового контролю

1. Предмет та особливості продуктивної педагогіки.
2. Загальна характеристика педагогічного проектування.
3. Принципи успішної проєктної діяльності.
4. Суть, предмет і завдання евристичного навчання.
5. Поняття «проектування освітнього процесу».
6. Методологія педагогічного проектування.
7. Особливості організації продуктивного навчального заняття.
8. Витоки та етапи розвитку педагогічної евристики, її роль у розвитку суспільної та педагогічної думки, сучасний етап її розвитку
9. Продуктивна педагогічна технологія: основні характеристики.
10. Педагогічна діагностика та її місце в проєктуванні.
11. Відмінності евристичного навчання від проблемного та розвивального навчання.
12. Форми евристичного навчання
13. Когнітивні методи евристичного навчання
14. Оргдіяльнісні методи евристичного навчання
15. Функції та види педагогічного проектування.
16. Етапи педагогічного проектування і їх характеристика.
17. Евристична діяльність педагога.
18. Творчі здібності як основа здійснення евристичної діяльності.
19. Креативні методи евристичного навчання.
20. Загальна характеристика педагогічного проектування.

21. Принципи успішної проєктної діяльності.
22. Педагогіка як навчальна дисципліна.
23. Предмет методики викладання педагогічних дисциплін.
24. Мета і завдання методики викладання педагогічних дисциплін.
25. Методичні особливості викладання педагогічних дисциплін.
26. Форми і методи викладання педагогічних дисциплін.
27. Сучасні освітні технології навчання педагогічних дисциплін.

ГЛОСАРІЙ

Продуктивна педагогіка – інноваційний вид освіти, де роль педагога зводиться до позиції ділового партнера, консультанта і односторонця, при цьому освітнє середовище передбачає співпрацю здобувачів освіти і педагогів на основі довірливих відносин. Співпраця педагога та учня передбачає особисту свободу кожного учасника освітнього процесу і веде до того, що навчання стає мотивованим процесом спільного і особистого відкриття.

Освітній продукт – це спеціальний інтелектуальний продукт, адаптований до відповідного сегменту освітніх послуг.

Освітній продукт – кількісно-якісна система (сукупність) знань, умінь і навичок, яку пропонує навчальний заклад цільовій групі.

Освітній процес – інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості (Ст. 47. Закону України «Про вищу освіту»).

Освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Ліцензування – процедура визнання спроможності ЗВО провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Акредитація освітньої програми – процедура оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності ЗВО за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання тощо.

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти

Педагогічне проєктування – це попередня розробка основних деталей очікуваної діяльності здобувачів освіти і педагогів.

Проект – це групова або індивідуальна творча робота.

Метод проєктів – це спосіб досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми (технологію), яка має завершитися цілком реальним, практичним результатом, оформленим тим або іншим чином.

Проектно-дослідна діяльність – діяльність з проєктування власного дослідження, що припускає виділення цілей і завдань, виділення принципів відбору методик, планування перебігу дослідження, визначення очікуваних результатів, оцінка реалізації дослідження, визначення необхідних ресурсів та організаційну рамку дослідження.

Евристика – галузь наукового знання, що вивчає діяльність людини, яка орієнтована на створення нею суб'єктивно або об'єктивно нового і значимого продукту.

Евристична освіта – вид освіти, що спрямована на самостійне (з різним рівнем педагогічної підтримки) творче здобування, перетворення й використання знань, навичок і вмінь особистості, яка завдяки здобутому власному теоретичному та емпіричному досвіду стає спроможною до творчої самореалізації, швидкої адаптації в сучасному складному й неоднозначному життєвому просторі, створювати власні оригінальні продукти: ідеї, прогнози, проєкти, інші значущі для особисті і суспільства творчі здобутки.

Евристичне навчання – вид навчання, що ставить за мету конструювання здобувачем освіти власного сенсу, цілей і змісту власної освітньої траєкторії.

Евристична діяльність – розумова діяльність, яка відображає творчий характер мислення людини і спрямована на виявлення раніше невідомих закономірностей між об'єктами, явищами, процесами.

Евристична педагогічна діяльність – вид творчої діяльності педагога, який спрямований на *прогресивні* зміни в освітньому процесі, формування якісно іншого педагогічного знання, що забезпечує високу якість і продуктивність освітніх послуг.

Готовність педагога до евристичної діяльності – складна, інтегративна якість фахівця, що зумовлюється особливостями евристичної діяльності (передусім її творчим, інноваційним характером та спрямованістю на творчу самореалізацію здобувачів освіти).

Евристичний метод навчання – спосіб взаємодії викладача й здобувачів освіти, у процесі якої на основі створення інформаційно-пізнавальної суперечності між актуальними знаннями і вміннями та неможливістю застосувати їх для створення нового освітнього продукту педагог спонукає тих, хто навчається, до самостійної пошукової діяльності, оволодіння прийомами евристичної освітньої діяльності, постановки й творчого розв'язання освітніх проблем.

Евристична технологія навчання – це технологія, яка передбачає передачу навчального змісту не стільки для запам'ятовування і засвоєння, скільки для того, щоб здобувачі освіти використовували його в якості умов або середовища для створення власного творчого продукту, що сприяє формуванню в них творчих здібностей та творчій самореалізації тих, хто навчається.